

**TÜRKİYE İNSAN HAK İHLALLERİ
ŞUBAT 2021 RAPORU**

Av. Dr. M. Sezgin TANRIKULU

İstanbul Milletvekili

TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU BAŞKANVEKİLİ

ŞUBAT 2021 HAK İHLALLERİ	
YAŞAM HAKKI	
Cezaevinde Ölüm	5
Kadın Cinayetleri	33
İş Cinayetleri	138
TOPLAM	176
İŞKENCE OLAYLARI	
İşkence	372
Cezaevlerinde İşkence ve Kötü Muamele	62
<i>Toplantı ve gösterilerde dövülerek, gaz sıkılarak, ters kelepçe takılarak gözaltına alınanlar ile işkence gördüğü halde açıklamayan, suç duyurusunda bulunmayanlar dikkate alındığında gerçek sayının bunun çok üzerinde olduğu ortaya çıkmaktadır.</i>	
TOPLAM	434
DÜŞÜNCEYİ İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ	
Mahkum Olan Gazeteci, Yazar, Yayıncı	7
Tutuklanan Gazeteciler	1
Gözaltına Alınan Gazeteciler	9
Dava/Soruşturma Açılan Gazeteciler <i>(8 dava, 4 soruşturma)</i>	12
Gazetecilere Saldırıları	2
Toplatma, Ceza, Erişim Engelleme Kararları <i>(192 internet, 3 RTÜK kararı, 1 kitap toplatma)</i>	196
Düşünceyi İfade Nedeniyle Gözaltına Alınan, Tutuklananlar <i>(42 gözaltı, 3 tutuklama)</i> İçişleri Bakanlığı, Şubat'ın sadece ilk haftasında 39 kişinin gözaltına alındığını açıkladı...	45
Düşünceyi İfade Nedeniyle Mahkum Olan <i>(5'i sosyal medya)</i>	8
<i>Ancak toplantı ve gösteriler sırasında kısa süreyle gözaltına alınan gazeteciler olduğu unutulmamalıdır.</i>	
ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ	
Tutuklanan Belediye Başkanı, Milletvekili, Parti Yöneticisi	12
Mahkum Edilen Belediye Başkanı, Milletvekili, Parti Yöneticisi	41
Kayım Atanan/Görevden Alınan Belediye, Muhtarlık	2 <i>(görevden alma)</i>
Basılan Parti, Dernek, Meslek Örgütü	4
Kapatma Kararı	1
TOPLANTI GÖSTERİ ÖZGÜRLÜĞÜ	
Müdahale Edilen Etkinlik, Basın Açıklaması	24
Yasaklanan Etkinlik, Gösteri, Tiyatro	17
Etkinlik ve Eylemlerin Yasaklandığı İller	13 <i>(2'i ilçe)</i>
Basın Açıklaması, Etkinlik, Eylemlerde Gözaltına Alınanlar, Tutuklananlar	731
Basın Açıklaması, Etkinlik ve Eylemler Nedeniyle Mahkım Olanlar	1
<i>Birçok eylemde kaç kişinin gözaltına alındığını saptamak mümkün olmadığı için bu rakamın gerçeğin çok altında olduğu ortadadır.</i>	

2021 ŞUBAT HAK İHLALLERİ

GİRİŞ

* **HRW Raporu:** Uluslararası İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün (Human Rights Watch) 2021 Dünya Raporu Şubat Ayı başında yayınlandı.

Raporun Türkiye bölümünde, toplantı ve mitinglerde uygulanan çifte standarda dikkat çekildi. Salgın döneminde cezaevlerindeki kalabalığı azaltmak için uygulanan erken tahliye düzenlemesinde binlerce kişinin "kasıtlı olarak" kapsam dışında bırakıldığı ifade edilen raporda, sosyal medya ve basına sansürün derinleştirildiği kaydedildi. Raporda, 2020 yılı sonunda çıkarılan yasa ile sivil toplum örgütleri üzerindeki baskının artırıldığı belirtilerek Osman Kavala, Ahmet Altan, HDP Eski Eş Genel Başkanları Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ başta olmak üzere aralarında birçok eski milletvekili ve belediye başkanının cezaevinde tutulduğunun da altı çizildi.

Raporda dikkat çeken saptamalar şöyle:

- "Yargı süreçlerine ve savcılık kararlarına yürütme tarafından yapılan müdahalelerin yerleşiklik kazanmış sorunlar olduğunu yansıtan sistematik uygulamalar arasında, Hükümet tarafından siyasi rakip veya muhalif olarak görülen kişilerin geniş tanımlı terörle mücadele yasası kapsamına giren temelsiz suçlamalarla tutuklanmaları, yargılanmaları ve mahkum edilmeleri bulunuyor."
- "...tahminen 87 gazeteci ve medya çalışanı, gazetecilik faaliyetleri nedeniyle, terörle mücadele yasası kapsamına giren suçlardan tutuklu veya hükümlü olarak cezaevinde bulunuyor."
- "Binlerce insan yaptıkları sosyal medya paylaşımları nedeniyle, tipik olarak Cumhurbaşkanı'na hakaret suçlarından gözaltına alınma ve yargılanma riskiyle karşı karşıya kaldı."
- "Wikipedia'ya 2017 Nisan'ında getirilmiş erişim engeli Ocak ayında kaldırılmış olsa da, yetkililer aralarında eleştirel haber sitelerinin de bulunduğu binlerce web sitesini engellemeyi ve çevrimiçi içeriği yayından kaldırmayı sürdürüyorlar."
- "...hükümeti eleştiren yayınlara da yer veren medya mecralarına keyfi para ve geçici yayın durdurma cezaları verdi."
- * Osman Kavala: Osman Kavala hakkında "Anayasayı ihlal" iddiasıyla açılan davaya 5 Şubat günü devam edildi. İstanbul 36. Ağır Ceza Mahkemesi, davanın Gezi Parkı eylemleri nedeniyle İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesinde süren dava ile birleştirilmesine karar verdi.
- * Anayasa Mahkemesi Kararları: Anayasa Mahkemesi, gazeteciler Beyza Kural ve Hakan Aygün'ün ayrı ayrı yaptıkları bireysel başvuruları sonuçlandırdı. AYM, İ.Ü. Beyazıt Yerleşkesi önünde yapılan bir eylemi izlerken (6 Kasım 2015) ters kelepçe takılarak gözaltına alınmaya çalışılan Beyza Kural'ın başvurusunda, "ifade özgürlüğünün", "basın özgürlüğünün" ve "insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının" ihlal edildiğine karar verdi. AYM, Kural'a 15.000 TL manevi tazminat ödenmesine ve polisler hakkında yeniden soruşturma açılmasına da karar verdi.
- Sosyal medya paylaşımları nedeniyle 3 Nisan 2020 tarihinde gözaltına alınarak tutuklanan ve 5 Mayıs 2020 tarihinde tahliye edilen Hakan Aygün'ün başvurusunda da "tutuklamanın hukuki olmaması" nedeniyle 40.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verildi.
- * Boğaziçi Üniversitesi: Cumhurbaşkanı'nın AKP Üyesi Prof. Dr. Melih Bulu'yu Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör ataması (2 Ocak) üzerine başlayan protestolar Şubat ayında da sürdü.
- Şubat ayı boyunca gerek üniversitede gerekse İstanbul ve diğer kentlerde düzenlenen gösterilerde çok sayıda kişi fiziksel şiddet kullanılarak gözaltına alındı, tutuklandı.
- Üniversitede kuruluş çalışmaları süren "LGBTİ Çalışmaları Kulübü'nün adaylık statüsü aybaşında rektörlüğün kararı ile kaldırıldı ve kulüp kapatıldı. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı, kulübün kapatılmasından sonra sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımda "Kutsal değerlerimizi ayaklar altına almaya çalışanlara karşı üniversite yönetimi meşru bir tasarrufta bulunmuştur" dedi.

- İki öğrencinin tutuklanmasını (30 Ocak) protesto için 1 Şubat günü yerleşke önünde yapılan eyleme müdahale eden polisler, öğrencilerinin dışarı çıkmasına da izin vermedi. Eylem için gelenleri ve HDP milletvekillerini yerleşkeye sokmayan polisler, yerleşke yakınlarında yürümekte olan öğrencilere bile müdahale etti. Akşam saatlerinde de Boğaziçi Üniversitesi yerleşkesine giren polisler rektörlük binası önünde bekleyen öğrencileri fiziksel şiddet kullanarak gözaltına aldı. İstanbul Valiliği, gün içindeki müdahaleler sonucu 159 kişinin gözaltına alındığını açıkladı. Polis müdahalesi sonucunda bir öğrencinin kaşının patladığı, bir öğrencinin çenesinin kırıldığı, bir öğrencinin ise başına aldığı darbe sonucu beyin cerrahi servisine sevk edildiği öğrenildi.
- Aynı gerekçeyle 2 Şubat günü Ankara'da Çankaya Belediyesi önünde yapılmak istenen basın açıklamasına müdahale eden polisler, en az 70 kişiyi fiziksel şiddet kullanarak gözaltına aldı.
- 2 Şubat günü İstanbul Kadıköy'deki basın açıklamasında da en az 37 kişi fiziksel şiddet kullanılarak gözaltına alındı. Olaylar sırasında sendika.org muhabiri Murat Bay, Halk TV Muhabiri Erdinç Yılmaz, Kameraman Murat Erkmen ve DİSK Basın-İş Yönetim Kurulu Üyesi Elif Akgül'ün de olduğu en az 6 kişi de plastik mermi ve fiziksel şiddet nedeniyle yaralandı. Polislerin TİP Hatay Milletvekili Barış Atay'ı gözaltına almaya çalıştığı, HDP milletvekillerine de fiziksel şiddet uyguladığı öğrenildi.
- 2 Şubat günü üniversite önünde gözaltına alınan kadın öğrenci K.Ç.: "Çember altında bulunduğum sırada kalçam iki kere sıkıldı. Fark ettiğim anda arkamı döndüğümde yalnızca dört çevik kuvvet polisi olduğunu gördüm, onlara tepki göstererek uzaklaşmalarını söyledim (...) Gözaltı aracına sokulmak üzere sağ kolum çevrilerek ve sürüklenerek araca yüz üstü yapıştırıldım. Bu sırada sağ kolumda olan polis iki bacağımı açarak tek bacağı ile özel bölgeye bastırarak ters kelepçe yapmaya çalıştı. Yanımdaki kadın arkadaşım tepki göstererek bacağını oradan çekmesini söyledi. Ters kelepçe yapılıp gözaltı aracına sokuldum."
- Kadın öğrencilerden E.E.: "Trafiğin işlek olduğu bir caddede saldırıya uğradığımız için birçoğumuz ezilme tehlikesi yaşadık. Gözaltılar yapılırken ise her bir öğrencinin üzerine en az 10 polis çullandı. Bir arkadaşımızın ayağı çatladı. Bir arkadaşımızın çenesi yerinden çıktı ve bir arkadaşımız ise kafasına aldığı darbe nedeniyle travma geçirdi."
- Kadın öğrencilerden T.K.: "İşkence ile gözaltına aldılar. Yolda yürürken gözaltına alındık. Bütün sokaklar tutulmuştu. Arkadaşlarımızı yerlerde sürüklediler, yere yatırıp ters kelepçe yaptılar. Dört-beş polis ayaklarıyla üzerimize bastı. Kafasına ciddi darbeler alan arkadaşlarımız var. Hakaret ettiler, 'Bizim yüzümüzü unutmayın' diye tehdit ettiler. Kadın arkadaşlara özellikle sert davrandılar. Kadınların saçlarını çektiler, tekmeleyerek yerlerde gözaltına aldılar."
- 4 Şubat günü Samsun, Bursa ve Çanakkale'de düzenlenen protesto gösterilerinde 45 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar arasında Çanakkale Tabip Odası Başkanı Güleda Erensoy da bulunuyor.
- İçişleri Bakanlığı 4 Şubat tarihi itibarıyla 38 kentte gözaltına alınan 528 kişiden 2'nin tutuklandığını, 108'nin adli kontrol şartıyla olmak üzere 498'nin serbest bırakıldığını, 28 kişinin ise halen gözaltında olduğunu açıkladı.
- 12 Şubat günü Bursa'da basın açıklamasına müdahale eden polis, aralarında HDP PM üyesi Yüksel Akgün, Gazeteciler Ozan Kaplanoğlu, Nur Derya ve Gökay Küpeli'nin de olduğu 19 kişiyi fiziksel şiddet kullanarak gözaltına aldı. Ozan Kaplanoğlu'nun omzunun çıktığı öğrenildi.

* **Sokağa Çıkma Yasakları, Özel Güvenlik Bölgeleri:** Şubat ayında Mardin'in Artuklu, Nusaybin, Ömerli, Mazıdağı, Derik ve Kızıltepe İlçelerinde sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Artuklu'nun Aytepe, Yardere, Oğuz, Ahmetli; Nusaybin'in Koruköy, Büyükkardeş, Küçükkardeş, Doğuş; Ömerli'nin Sulakdere mMahallesinde 7 Şubat 05.00-8 Şubat 21.00 arasında... Mazıdağı'nın Meşeli, Yalınağaç Ürünlü, Yevri, Armağan, Konur, Kocaköy; Derik'in Çayköy, Bozok, Kelek, Gündik, Harmanlı, Giriktepe; Kızıltepe'nin Akçapınar Gürmeşe, Çimenlik, Örencik, Doğanlı mahallelerinde 22 Şubat 06.00-22.30 arasında...

BİLANÇO

YAŞAM HAKKI

Yargısız İnfaz, Dur İhtar, Rastgele Ateş Açma Olayları: 1

Mehmet Ali Nametoğulları: 7 Şubat Günü Van'ın İpekyolu İlçesi ile Özalp İlçesi arasındaki Erçek Bölgesinde askerler tarafından silahla yaralandı. Babası gazetecilere yaptığı açıklamada şunları söyledi:

“Oğlum hasta ablasını almak için kente gidiyor. Giderken askeriye görüyor, o nedenle araçla yeniden dönüyor. Askeriyenin takip ettiğini görünce bir köye giriyor. Takip devam edince kendisi de araçtan iniyor. Ellerini kaldırıyor. Önden ve arkadan ateş ediyorlar. Arkadan bir kurşun isabet ediyor. Sonrasında yaralı halde askerlerce alınarak hastaneye kaldırılıyor.”

Davalar:

- Oğuzhan Erkul (17), Barış Kerem (17): Oğuzhan Erkul ve Barış Kerem'in "dur ihtarına uymadıkları" gerekçesiyle öldürülmesi nedeniyle polisler Erkan Ekmekçi, Zafer Sağlam, Davut Bakır ve Kenan Akıl hakkında açılan dava 5 Şubat günü sonuçlandı. İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi, polisleri "bilinçli taksir ile birden fazla kişinin ölümüne veya yaralanmasına neden olmak" suçundan 3 yıl 4 ay hapis cezasına mahkum etti. Mahkeme bu cezayı 24 taksitle ödenmek üzere 24.300 TL para cezasına çevirdi.
- 15 Nisan 2017 tarihinde İstanbul'un Sultangazi İlçesine bağlı Gazi Mahallesinde "dur ihtarına uymadığı" iddia edilen bir araca polis tarafından ateş açılmış, olayda Oğuzhan Erkul (17) ve Barış Kerem (17) ölmüş, iki çocuk yaralanmıştı.
- Mehmet Uytun (1,5): 9 Ekim 2009 tarihinde Şırnak Cizre'de bir eyleme müdahale eden polislerin attığı gaz fişeğinin Mehmet Uytun isimli bebeği öldürmesi nedeniyle Uzman Çavuş H.A. hakkında açılan dava, 8 Şubat günü Cizre 1. Asliye Ceza Mahkemesinde başladı. Duruşmada Mehmet Uytun'un ölümüne neden olan ve delil niteliği taşıyan gaz fişeğinin polis tarafından imha edildiğine dair bir tutanağın dava dosyasına konduğu öğrenildi. Olay nedeniyle Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı takipsizlik kararı vermiş, ailenin bireysel başvurusu üzerine Anayasa Mahkemesi ihlal kararı vermişti.

İş Cinayetleri: 138

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisinin verilerine göre, Şubat ayında 138 işçi, iş cinayetlerinde yaşamını yitirdi. Ölen işçilerden 4'nün çocuk, 7'nin kadın, 5'nin de göçmen/mülteci olduğu belirlendi.

Kadın Cinayetleri: 33

Bianet'in "erkek şiddeti çetelesi"ne göre, Şubat ayında 33 kadın öldürüldü (kadınların yanındaki 3 erkek de öldürüldü). Çetele'ye göre, en az 12 kadına tecavüz edildi, en az 57 kadına şiddet uygulandı, en az bir çocuk öldürüldü, aralarında erkek çocukların da olduğu en az dört çocuk istismar edildi, en az dokuz kadın taciz edildi. Erkekler en az 104 kadını da seks işçiliğine zorladı.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu verilerine göre de Şubat ayında en az 28 kadın erkekler tarafından öldürüldü. Raporda, 12 kadının ölümünün de kuşkulu olduğu belirtildi.

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE

İşkence Olayları: 372

Şubat ayında en az 30 kişi (2'i çocuk) gözaltında ya da gözaltı merkezleri dışında güvenlik güçlerinin işkencesine maruz kaldığını basına açıkladı, işkence gerekçesiyle suç duyurusunda bulundu ve/veya insan hakları örgütlerine başvurdu.

18 Şubat günü Ankara'da üç kişi ayrı ayrı kaçırıldı. TİP Ankara İl Örgütü Yöneticisi Ali Ayduğan, Öğrenci Kolektifleri Üyeleri Uğurcan Baynal ve S.B., polis olduğu iddia edilen kişiler tarafından "GBT uygulaması" gerekçesiyle durdurulduktan sonra zorla araçlara bindirilerek kaçırıldı. Kaçırılma iddialarıyla ilgili olarak Emniyet Müdürlüğü'nü arayan avukatlara, "gözaltı ve hastane işleminde gözüküyor" yanıtı verildi.

Fiziksel şiddete maruz kalan Ali Ayduğan, Gölbaşı İlçesinde; tehdit edilen Uğurcan Baynal Pursaklar İlçesinde; S.B. de Sincan İlçesinde bırakıldı.

Uzman Çavuş Aslan A. Hakkında "bir çocuğa cinsel istismarda bulunduğu" iddiasıyla açılan dava, 2 Şubat günü sonuçlandı. Şırnak Asliye Ceza Mahkemesi, Aslan A.'ya "cinsel istismar" gerekçesiyle 2 yıl 6 ay hapis cezası verdi.

Ay içinde eylem ve gösterilerde de (çoğunlukla Boğaziçi Üniversitesi eylemleri) en az 342 kişi polisin fiziksel şiddetine maruz kaldı.

Ancak, toplantı ve gösterilerde dövülerek, gaz sıkılarak, ters kelepçe takılarak gözaltına alınanlar ile işkence gördüğü halde bunu açıklamayan, suç duyurusunda bulunmayanlar dikkate alındığında gerçek sayının bunun çok üzerinde olduğu ortaya çıkmaktadır.

Cezaevinde Ölüm: 5

A. T.: 1 Şubat, Malatya Akçadağ T Tipi Cezaevi; İntihar...

E. K.: 13 Şubat, Manisa T Tipi Cezaevi; Covid-19...

K. A (17): 19 Şubat, İstanbul Maltepe Çocuk Cezaevi; intihar iddiası...

İstanbul Bağcılar'da bir polis memurunun öldürülmesi (18 Temmuz 2020) nedeniyle tutuklanan K. A, 16 Şubat günü yapılan duruşmada tahliye edildi. Aktar, "başka bir soruşturma" nedeniyle 18 Şubat günü gözaltına alındı ve tutuklandı. İstanbul Maltepe Çocuk Cezaevi'ne götürülen K. A, 19 Şubat günü öldü. Cezaevi yönetimi K.A'nın intihar ettiğini ileri sürdü. Ailenin avukatı ise "Adli Tıp Kurumu'nda gerçekleştirilen otopsi ön raporuna göre K.A'nın asılma sonucu hayatını kaybettiğini. Ancak bacaklarında ve kollarında iç kanama bulguları olduğunu (...) Kadir'in buralardan birtakım darbelerle maruz kaldığının tespit edildiğini" belirtti. Ailenin avukatı, K.A'nın 18 Şubat Günü gözaltına alındığında da işkence gördüğünü belirtti: "K.A'nın kaşı-gözü patlamış, birtakım darbelerle maruz kaldığı her halinden belli. K.A bana, hırpalandığını beyan etti."

Türkiye'de çocuk cezaevleri adeta bilinmezlik kuyusu (Evrensel, 1 Mart 2021)

Bugün itibarıyla Türkiye genelinde, 7 kapalı çocuk ve gençlik kapalı cezaevi, 4 çocuk eğitimevi bulunuyor. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün (CTE) verilerine göre 5 Ocak 2021 tarihi itibarıyla Türkiye hapisanelerinde 12-18 yaş aralığında 1170 tutuklu çocuk, 426 hükümlü çocuk var. Burada çocukların yalnızca çocuk hapisanelerinde tutulmadığı, duruma göre yetişkin hapisanelerinin çocuk koğuşlarında da hapsedildiği notunu düşmek gerekiyor. (...)

Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği (CİSST) Hapiste Çocuk Alan Temsilcisi, Cansu Şekerci'nin aktarımlarını da eklediğimizde aslında bu konudaki fotoğraf daha da netleşiyor. Bilgiye erişimin özellikle son 3-4 senedir son derece güç hale geldiğine dikkat çeken Şekerci, "Yapılan bilgi edinme başvuruları, ilgili idareler tarafından veri içerecek şekilde yanıtlanmıyor.

Çocuk mahpus nüfusunu sorduğumuzda dahi veri içeren yanıt alamıyoruz. İzleme mekanizmalarının raporları çoğu zaman yayımlanmıyor” diyor. (...)

M. B.: Şubat, Samsun M Tipi Kapalı Cezaevi; İntihar

R. A.(55): 24 Şubat, Van Dursun Odabaşı Hastanesi; intihar...

Van F Tipi Cezaevinde tutulan R.A, 22 Şubat günü intihar girişiminde bulundu. Van Dursun Odabaşı Hastanesine kaldırılan R.A hakkında tahliye kararı verildi. Akbaşı, 24 Şubat günü yoğun bakım servisinde yaşamını yitirdi.

Cezaevlerinde İşkence ve Kötü Muamele Olayları: 62

Şubat ayında, cezaevlerinde ya da götürüldükleri hastane ve adliyelerde fiziksel şiddete maruz kalan çok sayıda tutuklu ve hükümlüye ilişkin haberler basında ve insan hakları örgütlerinin çalışmalarında yer aldı. Bu çerçevede, en az 62 kişinin (Hakkari Belediye Eşbaşkanı Dilek Hatipoğlu-çıplak arama) fiziksel/psikolojik şiddete maruz kaldığı, sağlık hakkının engellendiği belirlendi.

Ancak, cezaevleri ile haberleşme olanaklarının zorluğu, mahkumların yaşadıklarını aktarmalarının engellendiği dikkate alınınca, şiddet görenlerin sayısının bunun çok üzerinde olduğu anlaşılacaktır. Ayrıca, cezaevlerinde ayakta sayım uygulaması, sevk ve nakillerde çift kelepçe zorlaması gibi uygulamaların da fiziksel şiddet başlığı altında ele alınması gerekmektedir. Bunların dışında cezaevlerinde, yasaklama kararı olmamasına karşın kitap, gazete ve dergilerin verilmemesi, görüş, havalandırma ve sosyal etkinliklerin keyfi bir biçimde kısıtlanması, hastane sevklerinin gerçekleştirilmemesi gibi birçok sorun yoğun bir biçimde yaşanmaktadır. Bu nedenlerle cezaevlerinde fiziksel ve/veya psikolojik şiddete maruz kalan, hakları keyfi bir biçimde ellerinden alınan tutuklu ve hükümlülerin gerçek sayısını vermenin olanağı bulunmuyor.

DÜŞÜNCE VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

Gözümlenmiş, Tutuklanan Gazeteciler, Yazarlar:

Şubat ayında, en az 1 gazeteci (Samsun, Berat Gonca) tutuklandı, en az 9 gazeteci (Ayşen Şahin, Ahmet Takan, Ozan Acıdere, Rojin Altay, Zarife Çamalan, Taylan Öztaş, Ozan Kaplanoğlu, Nur Derya, Gökay Küpeli) gözümlenmiş alındı. 2 gazeteci (Fatih Gönül, Dindar Karataş) tahliye edildi.

Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü (RSF) tarafından 1 Şubat günü yapılan açıklamada, Türkiye'deki basın özgürlüğünün durumuna dikkat çekildi. RSF açıklamasında, Bianet'in yardımıyla derlenen rakamların, Temmuz 2016'daki başarısız darbe girişiminden bu yana uygulanan baskının boyutunu gösterdiği vurgulandı:

200: Türkiye'de son beş yılda 200'den fazla gazeteci ve medya çalışanı hapsedildi. On üçü hala tutuklu. Türkiye, dünyanın önde gelen gazeteci hapishanelerinden biri olmaya devam ediyor.

48: 2020'de toplam 48 gazeteci gözümlenmiş en az bir gün geçirdi. Tutuklanmalarının nedenleri arasında Suriyeli Mültecilerin akıbetine atıfta bulunmak, Hükümetin Covid-19 Salgınına nasıl ele aldığını araştırmak veya Kürt meselesini haber yapmak da var.

63: Ağustos 2014 tarihi itibarıyla Cumhurbaşkanı seçimlerinden bu yana TCK'nın 299. Maddesi uyarınca "cumhurbaşkanına hakaretten" suçlu bulunan gazetecilerin sayısı.

128 Bin Euro: AIHM, 2016'da yaklaşık bir yıl boyunca keyfi olarak hapse tutulan sekiz Cumhuriyet Gazetesi çalışanına toplamda bu tazminatın ödenmesine hükmetti. 10 Kasım 2020'de yayınlanan bu karar, AIHM'nin Türkiye hakkında verdiği ilk karar değildi. AIHM geçtiğimiz beş yıl içinde Türkiye'yi gazetecilere toplam 234 bin 760 Euro tazminat ödemeye mahkum etti.

154: Türkiye, RSF'nin 2020 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde 180 ülke arasında 154. sırada yer alıyor.

139: Türkiyeli gazeteciler son beş yılda en az 139 fiziksel saldırının hedefi oldu. Sadece 2020'de en az 18 gazeteci saldırıya uğradı.

160: En az 160 medya kuruluşu kapanmaya zorlandı.

1.358: Cumhurbaşkanı, Hazine ve Maliye Eski Bakanı ve/veya politikacıların taleplerine cevaben yerel sulh hakimleri tarafından verilen kararlar üzerine 2020'de silinen internet haberlerinin sayısı...

3.436: Son beş yılda basın kuruluşlarından toplam 3.436 gazeteci işten çıkarıldı. 2020'de işten çıkarılan gazeteci sayısı 215...

276: Gazetelerin 2020 boyunca resmi reklam almalarının engellendiği ve hayatta kalmak için ihtiyaç duydukları gelirden mahrum bırakıldığı günlerin sayısı...

Ancak toplantı ve gösteriler sırasında yaşanan kısa süreli gözaltılar ya da kamuoyuna yansımayan olaylar olduğu da unutulmamalıdır.

Davalar:

Şubat ayında en az 7 gazeteci (Mustafa Hoş/tazminat, Erk Acarer/tazminat, İdris Sayılğan, Alican Uludağ, Zana Kaya, İnan Kızılkaya, Kemal Sancılı, Eren Keskin), gazetecilik faaliyetleri nedeniyle hapis ve/veya para cezasına mahkum edildi. 8 gazeteci (Görkem Kınacı, Adnan Bilen, Cemil Uğur, Şehriban Abi, Nazan Sala, Zeynep Durgut, Mehmet Aslan/tutuklu, İbrahim Karakaş/tutuklu) hakkında dava, 4 gazeteci (Çorum, Elvan Yılmaz, Kemal Sancılı, İnan Kızılkaya, Ferhat Çelik) hakkında soruşturma açıldı. Davalarda 3 gazeteci (Ferhat Çelik, Hakkı Boltan, Hatice Kamer) beraat etti.

Bağımsız Gazetecilik Platformu verilerine göre cezaevinde (1 Mart itibariyle) 80 gazeteci bulunuyor.

Gazetecilere Saldırıları: 2

Bursa Uludağ gazetesi yazarı Ferruh Varanoğlu (58), 17 Şubat Günü işyerinin önünde park ettiği aracından inerken kimliği belirsiz bir kişinin silahlı saldırısına uğradı. Saldırganın 6 el ateş ettiği Varanoğlu, sağ ayağından vuruldu.

KRT TV'de "Kent ve Yaşam" programını hazırlayan Osman GÜDÜ, 4 Şubat Günü İstanbul Kartal'da kimliği belirsiz bir kişinin saldırısına uğradı. Başına aldığı darbeler sonucu yaralanan Osman GÜDÜ, hastaneye kaldırıldı.

Toplatma, Erişim Engelleme Kararları: 195

Erişim Engelleme Kararları: 192

- * cumhuriyet.com.tr, krttv.com.tr, t24.com.tr (İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliği);
- * cumhuriyet.com.tr (2 haber/Bakırköy 3. Sulh Ceza Hakimliği);
- * birgun.net (Bu haberlere erişim engeli getirilmesi haberi/Bakırköy 3. Sulh Ceza Hakimliği);
- * sozcu.com.tr (Ankara 6. Sulh Ceza Hakimliği);
- * gazete.alinteri1.org (Diyarbakır 3. Sulh Ceza Hakimliği);
- * cumhuriyet.com.tr (Artvin Sulh Ceza Hakimliği);
- * CHP Milletvekili Yıldırım Kaya/sosyal medya paylaşımı (Bursa 2. Sulh Ceza Hakimliği);
- * birgun.net (Boğaziçi Üniversitesi Kadın+ Dayanışması haberi/İstanbul Anadolu 5. Sulh Ceza Hakimliği);

- * birgun.net, cumhuriyet.com.tr, milligazete.com.tr (Kocaeli Üniversitesi Rektörünün Oğlunun Cumhurbaşkanlığı Kamu Diploması Koordinasyon Kuruluna atanması/Kocaeli 1. Sulh Ceza Hakimliği);
- * birgun.net, halktv.com.tr, artigercek.com, sol.org.tr (İhaleler-toplam 6 haber/İstanbul Anadolu 5. Sulh Ceza Hakimliği);
- * birgun.net, halktv.com.tr, odatv4.com (Elazığ Keban Sulh Ceza Hakimliği);
- * diken.com.tr, mimarist.org (İstanbul Anadolu 8. Sulh Ceza Hakimliği);
- * ahval.me (Ankara 6. Sulh Ceza Hakimliği);
- * yenedemokrasi12.net (Bursa 2. Sulh Ceza Hakimliği);
- * sozcu.com.tr, cumhuriyet.com.tr, diken.com.tr (Sezgin Tanrıkulu'nun bir öğretim görevlisi tarafından tehdit edilmesi/Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği);
- * cumhuriyet.com.tr, t24.com.tr, tele1.com.tr (bir iş kadınının parasını almakla suçlanan savcı hakkındaki dosyanın kapatılması haberi/İstanbul Bakırköy 1. Sulh Ceza Hakimliği);
- * gazeteduvar.com.tr, cumhuriyet.com.tr, diken.com.tr (İstanbul Anadolu 4. Sulh Ceza Hakimliği);
- * sozcu.com.tr, aykiri.com.tr, halktv.com.tr (İstanbul Anadolu 4. Sulh Ceza Hakimliği);
- * cumhuriyet.com.tr, tele1.com.tr, bir sosyal medya hesabı (İstanbul Anadolu 4. Sulh Ceza Hakimliği);
- * odatv4.com (10 haber/Sakarya 3. Sulh Ceza Hakimliği);
- * mezopotamyaaajansi27.com (Kayseri 3. Sulh Ceza Hakimliği);
- * 120 haber/içerik (komşusunun köpeğini öldüren Alp Erkin hakkında daha önce 4 ayrı mahkeme kararıyla engellenen haberlerle benzer içerikte olduğu gerekçesiyle, Erişim Sağlayıcıları Birliğinin 19 Şubat 2021 tarih ve 2021/47 sayılı kararı ile 120 farklı haber erişime engellendi);
- * sol.org.tr, yenisafak.com, eksisozluk.com (Elazığ Keban Sulh Ceza Hakimliği);
- * birgun.net, cumhuriyet.com.tr, halktv.com.tr (TKİ'nin ürettiği milyonlarca lira tutarında tüy dökücü kremin kamu kurumlarına hediye edilmesi haberleri/İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliği);
- * eksisozluk.com (Hazine ve Maliye Eski Bakanı hakkında 3 başlık/İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliği);
- * cumhuriyet.com.tr (Anadolu 4. Sulh Ceza Hakimliği);
- * sozcu.com.tr, haberler.com (Ankara 6. Sulh Ceza Hakimliği)

İlan Kesme Cezaları:

Basın İlan Kurumunun (BİK) Gazeteci Faruk Bildirici'ye CİMER üzerinden verdiği yanıtı göre, 2020 yılında 803 resmî ilan kesme cezası uygulandı. Bu cezaların yüzde 88'i BirGün, Sözcü, Cumhuriyet, Korkusuz ve Evrensel gazetelerine verildi.

RTÜK Kararları:

- * Halk TV: "Özlem Gürses ile 20. Saat" programı nedeniyle idari para cezası...
- * Habertürk: "Enine Boyuna" programı nedeniyle idari para cezası...
- * KRT TV: "Akşam Haberleri" idari para cezası...
- * Tele1: İdari para cezası...
- * FOX TV: "Ana Haber" nedeniyle idari para cezası...

Düşünce Suçuna İlişkin Gelişmeler:

Şubat ayında konuşmaları ya da yazıları nedeniyle yargılanan en az 3 kişi (Kemal Kılıçdaroğlu/tazminat, Mahmut Alınak/"Mehmet Tunç ve Bêkes" kitabı) hapis/para cezasına mahkum edildi. Yargılanan 1 kişi (Figen Yüksekdağ) beraat etti. En az 3 kişi gözaltına alındı.

Sosyal Medya Paylaşımları Nedeniyle Gözaltına Alınanlar, Tutuklananlar:

Şubat ayında sosyal medya paylaşımları nedeniyle en az 39 kişi gözaltına alındı, en az 3 kişi (Avukat Mert Yaşar) tutuklandı. Davalarda ise en az 5 kişi (TTB Başkanı Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı, İzmir Kemalpaşa Belediye Başkanı Rıdvan Karakayalı, Cenk Yiğiter/onama, Sabri Uzun, Ömer Faruk Gergerlioğlu/onama) hapis/para cezasına mahkum edildi, 2 kişi beraat etti.

İçişleri Bakanlığından 8 Şubat günü yapılan açıklamada, 1-7 Şubat arasında "örgüt propagandası yapıldığı" iddiası ile 1.264 sosyal medya hesabının incelediği, 575 kişi hakkında işlem başlatıldığı ve 39 kişinin gözaltına alındığı bildirildi.

Ancak, sosyal medya paylaşımlarına ilişkin basın yayın organlarından derlenen bu verilerin gerçek durumu yansıtmaktan çok uzak olduğu unutulmamalıdır.

Kitap Toplatma Kararı: 1

Nurettin Demirtaş'ın yazdığı "Onur Borcu" adlı kitap İstanbul Nöbetçi Sulh Ceza Hakimliği tarafından toplatma kararı verildi.

ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

Yargılanan Parti ve Belediye Yöneticileri:

Şubat ayında parti, belediye, sendika ve derneklerin yüzlerce üye ve yöneticisi gözaltına alındı, 11 kişi de tutuklandı. En az 1 belediye eşbaşkanı ve belediye meclis üyesi tutuklandı. En az 41 belediye eşbaşkanı, milletvekili, Diyarbakır Sur HDP'li Belediye Eşbaşkanı Filiz Buluttekin, Van Erciş Belediye Eşbaşkanı Bayram Çiçek, Hakkari Belediye Eski Eşbaşkanları Dilek Hatipoğlu, Nurullah Çiftçi hapis/para cezasına mahkum edildi. Süren davalarda en az 3 kişi (TTB Yüksek Onur Kurulu Üyesi Dr. Şeyhmus Gökalp, Batman Belediye Eşbaşkanı Mehmet Demir) tahliye edildi.

Şubat ayında HDP yönetici ve üyelerine düzenlenen operasyonlarda resmi açıklamalara göre, (15 Şubat itibarıyla) 718 kişi gözaltına alındı. İktidar ortaklarının dile getirdiği "HDP'nin kapatılması gerektiği" açıklamalarının ardından Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı bu yönde soruşturma başlattı.

Kayım Atanan Belediye, Muhtarlık:

Muş İl Genel Meclisi'nin HDP'li Üyeleri Savcı Arslan ve Mehmet Emin Taşer, 7 Şubat günü İçişleri Bakanlığı tarafından görevden uzaklaştırıldı.

Basılan Parti ve Sendika Binası: 3

14 Şubat, HDP Aydın İl Örgütü...

15 Şubat, HDP Batman İl Örgütü ve Merkez İlçe Örgütü

27 Şubat, Medeniyetler Beşiğinde Yakınlarını Kaybeden Ailelerle Yardımlaşma Dayanışma Birlik ve Kültür Derneği (MEBYA-DER) Diyarbakır Binası...

Kapatılan Örgüt: 1

Boğaziçi Üniversitesi LGBTİ Çalışmaları Kulübünün adaylık statüsü rektörlüğün kararı ile kaldırıldı...

TOPLANTI VE GÖSTERİ ÖZGÜRLÜĞÜ

Şubat ayında, polisin zor kullanarak müdahale ettiği basın açıklaması, bildiri dağıtma, protesto eylemi gibi -en az- 24 etkinlik ve eylemde -en az- (3'ü çocuk) 722 kişi gözaltına alındı, 9 kişi tutuklandı (ayrıca en az 39 kişi ev hapsi). Ay içinde, en az 17 etkinlik, basın açıklaması, toplantı, gösteri, festival, tiyatro ya da film gösterimi valilikler, kaymakamlıklar tarafından engellendi, yasaklandı. Toplantı ve

gösteriler nedeniyle açılan davalarda en az 1 kişi hapis cezasına mahkum edildi, 46 kişiye para cezası verildi, 5 kişi ise beraat etti.

Şubat ayında 11 il ve 2 ilçede değişik sürelerle tüm eylem ve etkinlikler yasaklandı:

- * Gaziantep (1 Şubat itibarıyla 15 gün);
- * İstanbul/Kadıköy (2 Şubat itibarıyla 7 gün);
- * Van (3 Şubat itibarıyla 15 gün, 18 Şubat itibarıyla 15 gün/21 Kasım 2016'dan bu yana uygulanan yasak 1564 güne ulaştı);
- * Antalya (3 Şubat 2021 itibarıyla 15 gün);
- * Adana (5 Şubat itibarıyla 15 gün);
- * Eskişehir (8 Şubat itibarıyla 15 gün);
- * İstanbul/Kartal (8 Şubat itibarıyla 7 gün);
- * Denizli (9 Şubat itibarıyla 1 ay);
- * Hakkari (15 Şubat itibarıyla 15 gün);
- * Hatay (19 Şubat itibarıyla 15 gün);
- * Mardin (21 Şubat itibarıyla 15 gün);
- * Tunceli (26 Şubat itibarıyla 1 ay);
- * Şanlıurfa (26 Şubat itibarıyla 1 ay).